

Дай, Боже, здоровья корови!

О, го, го, небоженьку! не мало я напрацювався, закымъ я заробывъ 50 рынськихъ... 50 рынськихъ! То не п'ятдесятъ разивъ кывнуты пальцемъ, не п'ятдесятъ калачивъ з'йисты, а товктыся цилу зиму зъ сокырою по лисахъ, по дебрахъ, коло сажнивъ, коло брусишъ... мерзнуты, якъ собаці, та ще й о жыдивську ласку стояты, щобъ песей жыдовынъ не пхавъ чоловикови замисть грошей горилкы! А прецинъ я заробывъ и купывъ тебе, мосьпаненьку, та веду до-дому, дитянь на потиху!...

Такъ говорывъ халупныкъ Матвій Басъ до коровы, ведучы іи на мотузи зъ ярмарку до-дому. Корова хороша: попелястои шерсты, зъ закривлеными до-горы рогамы, зъ великымъ вым'ямъ... видно, добре перезимована.

Довкола зеленилы поля, у воздухи залывалысь жайворонки, а тутъ пры дорози росла зелена мягка травыця, що такъ и ма-ныла до себе корову. Сонце спустылось уже дъ заходови, чоловикъ спишывся до-дому, але корова на се не вважала. Вона що килька крокивъ ставала и жадибно скубла зелену траву.

-- Ну, ну! йди бо! Яка жъ ты уперта!—провадывъ Матвій дальше свою бесиду, сылуючись зъ коровою.—Ты давай лыше багато молока, то вже моя стара буде тебе доглядаты, та й диты пастымуть по межахъ, по берегахъ, кильки сама схочешъ... И тамту, що-мъ торикъ продавъ, доглядалы, тильки прыйшла бида... треба було в-осены довгъ виддаты, податокъ заплатыты, одежду

на зиму посправляты, тай мусивъ продаты. А добра була корова и молока сыпала багато!...

Корова мовъ розумила бесиду свого провидныка, бо видъ часу до часу обертала до нього рогату голову й миряла його свомы велыкмы, чорнымы очымы.

* *

На подвир'ю передъ невелычкою хатыною, що стояла край села, бавылося п'ятеро малыхъ дитей въ полатаныхъ сорочкахъ и все бигалы до воритъ та выглядыали на дорогу, чы не йде батько. Сонце, мовъ велычезный бальонъ, спускалося за рубець лиса и червонымъ проминнямъ обливало хатыну зъ малымы виконцямы, обливало подвир'я, обливало били головы дитей, що качалысь по мураві.

Рыпнулы двери, и на порози стала халупнычка Матвіха, жинка ще не стара, але вже зъ поморщенымъ и почорнилымъ лыцемъ. Последні промини сонца ще захопылы іи, поцилували въ лыце и Матвіха выглядала черезъ хвылю наче мидяна статуя.

— Ще не йдуть тато! Ще нема тата! — лепетали диты до матери,—мы хочемо гамы, дайте намъ йисты!

— Ахъ, вы сарана якась! Ничого, тильки бы-сьте йилы, а до роботы нема васъ! — заклыкала маты зъ ласкавою усмишкою на лыци.

Вона знала, що видъ такыхъ дитей ще не можна сподиватысѧ велыкои помочи.

— То мы будемо пасты корову, якъ тато прыведутъ зъ ярмарку!—сказавъ зъ жаромъ найстаршы хлопчыкъ, семылитокъ.

Маты вынесла зъ хаты кусень чорного хлиба и стала обдияти диты по черзи... а тутъ и Матвій непостережено з'явывся пидъ воритъмы зъ коровою.

— Гей! а ну видчиняйте!—далось чуты з-за воритъ.

Диты, якъ заздрилы батька, такъ и кынулысь прожогомъ до воритъ, лышъ одно маленьке зисталось у матери на рукахъ.

— Тато! тато! Корова!—крычало одно, то друге.

Четверо малыхъ людей вчепылося за ворота и въ одну мыть одчынылы на-встяжъ. Одчынылы—и корова зъ тріюмфомъ вступыла на подвир'я, а диты обступылы іи и стали оглядаты зъ цикавистю.

Матвіха перехрестыла хребетъ корови й поцилувала іи въ лобъ межы рогамы.

— Ахъ, моя голубонько! ахъ, моя маленька! ты певно хочешъ йисточки, ты певно хочешъ пытоньки!— лебедила вона, прымылючысь до коровы и гладячы іи по бокахъ.

Матвій стоявъ зъ боку и гордо дывывся на ту сцену. Його очи такъ и промовлялы:—Дывысь, стара, якій зъ мене господарь! якій зъ мене батько! Шануй же мене, небого!...

— Ну, годи панькатысь зъ коровою! Лучче зробышъ, якъ дасы ій хопты, або травы. Корова дійна, добра—вси люде говорылы. Та и мени дай що хлепнуты, хочъ борщу, або що,—сказавъ Матвій до жинки и пишовъ до хаты.

Матвіха не спишила за чоловікомъ, бо знала, що винъ со-би дастъ раду безъ неї. Вона назбирала вже напередъ циле ряд-но хопты то травы по берегахъ рички и стала частуваты корову.

Матвій не чекавъ на жинку. Винъ знайшовъ въ печи борщъ, взявъ кусень хлиба и ту плынну страву справди „хлєтавъ“, що ажъ на дверь було чуты. Однакъ, колы писля дороги ложка вы-далась йому за мала, то винъ соби иначе порадывъ: винъ взявъ винци горшка межы зубы и пывъ борщъ ласо, перестаочу лы-ше, щобъ видитхнуты та закусыты хлибомъ. Матвій найився (о скильки можна найистысь голымъ борщемъ) и положывся на по-стиль, що стояла въ кутку хаты, поклавши соби пидъ голову одыноку брудну подушчыну, яка въ цилій хати була.

А жинка годувала корову.

— Гей, стара! а йисть корова?—гукнувъ Матвій зъ постели.

— Йисть моя маленька! та ще й напоиты треба бидненьку!— далаась чуты видповидь Матвіхы.

Вдоволеный Матвій лежавъ на постели й ни о чимъ не думавъ. Се булы найща слывиши хвыли въ його жытту, колы винъ соби лигъ чы то въ хати, чы въ лиси пидъ сосною и пустывъ самопасъ свои думки, що безъ звязи кружылы по його голови, а потимъ десь геть росходылъся соби зъ шумомъ лиса, и його огортавъ твердый сонъ... Однакъ таки хвыли булы для нього рид-кымы. Невсыпуша праця и журба про жинку й дитея займала його въ день и въ ночи.

Матвіха взяла скіпецъ и стала доиты корову. Диты не видступалы ни на крокъ и цикаво та жадибно слухалы, якъ цвир-кало молоко. За хвылыну бувъ повенъ скіпецъ, а Матвіха не чу-

лася зъ радосты. Вона завела корову до хливця, що бувъ прыбутаваный до хаты. А диты слидомъ за нею... имъ такъ и пахла молошна каша.

— А що, стара, дала корова молока?—спытавъ Матвій.

— Дала, дала, та ще й повенъ скипець... добре молоко, густе...

— Вары кашу! — закомандувавъ Матвій, лежачы на постели, мовъ турецькій баша.

Не було те въ звычаю Матвіихи варыты молошну кашу въ будныій день. Така страва на недилю, на свято, а будни дни вона збуvalа чымъ небудь: борщемъ, бараболею, кашею на води, або на сыроватци... Але ныни вона сама чула въ своїй души якесь свято... Такъ довгый часъ не було въ ныхъ коровы, такъ довгый часъ диты не выдили ложкы молока, а ныни той пожаданый гистъ обдарувавъ ихъ на першимъ вступи цилымъ скипцемъ пожывного нектару. Чы жъ не можна ныни зробыты выимкы? Такъ! Вона не дала соби два разы говорыты, розиклала въ печи вогонь и стала варыты кашу. Диты стоялы коло прыпичка й пыльно глядили въ огонь, що жовтымы языкамы пидлзыувавъ челюсты, дывылись на горщицъ, що спокійно стоявъ соби при вогни, а найстарший хлопець прытулыў крадъкома палець до горшка, чы вже черепъ гарячый. Та не пройшло йому се безкарно. Маты спостерегла його цикавистъ и пацнула його ложкою по руци та закричала на дитей:

— Чого стоите коло прыпичка, якъ той грихъ пры души? Хочешъ одно зъ другымъ попектысь? Не можешъ вычекаты хвыли?

Диты послухали, видступылы видъ прыпичка, посидалы рядочкомъ на лавци пидъ печею й чекалы

Огонь трищавъ, каша зачынала кыпіты, а Матвій лежавъ на постели й ни о чимъ не думавъ. Ни о чимъ не думавъ? Дывне дыво! Той щасlyвый станъ душевный впроваджулавъ його звычайно въ сонъ, а сонъ об'являвся зновъ голоснымъ хропиннямъ, мовъ бы кто ризавъ пылкою соснову колоду. Ныни жъ Матвій не спавъ. Винъ лежавъ соби тыхо зи зложенымы на-вхресь рукамы й водывъ по хати очыма... винъ ждавъ...

Нарешти прыйшовъ кинець и жданню. Матвіиха видставыла горщицъ видъ огню, поставыла на столи мыску й нальяла до неи каши, а молочна пара розійшлася хмарою по хати. Диты кынулись до ложечныка й кожне взяло свою ложку, позасидалы за стіль и чекалы батька. Але батько не йшовъ до вечери; винъ на-

вить не ворухнувшись на своимъ леговыщи, бо йому конче хотилось, щобъ жинка клыкнула на нього, що вечеря вже на столи.

Матвіиха выстудыла въ маленькой мысочци кашу для наймолодшои дытыны й посадыла іи зъ ложкою въ руци на доливци. Дытына йила...

Ажъ теперъ прыйшла черга на всихъ. Матвіиха взяла ложку для себе и для человека й сила коло стола.

— А ну, старый, вставай до вечери! — клыкнула вона на человека.

— Га? що? вже? — говорывъ Матвій мовъ бы з-просоння, пиднимаячусь повагомъ зъ постели.

Винъ мавъ выдъ зовсимъ байдужный. Його неголене лыце такъ и говорыло: — Этъ, що мени молочна каша? все одно, що борщъ... чы то я дытына?... Тильки се дывно: чому винъ на першы поклыкъ жинкы заразъ вставъ зъ постели? Тажъ звычайно жинка його сипала, щобъ добудытысь до вечери, а диты тягнулы за ногы... Чому винъ передъ тымъ, закымъ сивъ коло стола, зробывъ на соби тры разы великий хрестъ и въ поясъ поклонывся передъ кашею, — колы перше винъ любывъ зъ прывычки лыше махнуты килька разивъ рукою по грудяхъ, або здоровово позихнуты й перехрестыты рота?... Диты сього не завважалы, але жинка замитыла, осміхнулась пидъ носомъ и подумала: — Дывуйся жъ тутъ дитямъ, колы старый, якъ дытына, ажъ трясецца за молочную кашою...

Сталы йисты кашу. Матвій з'їивъ ложку, другу, третю, — смакуе...

— Добра каша! — каже, — вже-мъ давно таку йивъ!

— Добра каша! — жыбонять весело диты, йидяте.

Шість рукъ озброеныхъ въ ложкы бигае то до мыскы, то зъ мыскы и шість тиней гойдаецца на стини.

З'їилы все, що було въ мысци.

Матвій подывывся з-пидъ густыхъ бривъ на жинку.

— А ну, стара! досыпъ ще!... То лыбонь не вся....

— Досыпте, мамо, досыпте! — домагаються диты.

Але Матвіиха не досыпала. Вона хотила трохы подроҷыты свого человека.

— Де вже тоби не вся? — каже вона, — и горщыкъ вышкрябала, — колы хочешъ, то заглянь...

Матвій не вирывъ жинци. Винъ не даромъ водывъ по хати очыма, лежачы на постели: винъ выдивъ кожный рухъ жинкы.

— Этъ, не жартуй, стара, не дуры, та сыпъ кашу! Колы йисты, то йисты!

А диты й соби:

— Колы йисты, то йисты!

Матвіха насыпала ще повну мыску каши, а сама сила на доливци коло найменьшої дытыны, вышкрябувала горщыкъ та го-дуvala малого, а батько зъ старшымы дитымы чистывъ зъ мыски.

Колы вже зисталось лышъ трохы на дни въ мысци, Матвій положывъ ложку, обтеръ пить зъ чола и сказавъ:

— Ну, нагодувала жъ ты насъ ныни, стара, колы бъ такъ все! Дай же, Боже, здоровля корови за те, що дала молока!

— Дай, Боже, здоровля корови!—повторылы диты въ одынъ голосъ за батькомъ и кинчылы вышкрябуваты мыску.

Матвіха була дуже рада зъ того, що нагодувала всіхъ до-сыта, але бильшу часть тои заслуги вона прыпysувала не соби, а корови. Тожъ заразъ по вечери выйшла до неи подывытыся, що вона тамъ робить „бидненька“...

Ничъ була тыха, погидна, на неби свитылы зори, а корова лежала соби въ хливи та ремыгала спокійно ..

